

ÄIDEISTÄ PARHAIN

Suomi, 2005

Ohjaus: Klaus Härö

Ikäraja: K11

Näyttelijät: Topi Majaniemi, Marjaana Maijala, Maria Lundqvist, Michael Nyqvist, Esko Salminen, Aino-Maija Tikkanen, Kari-Pekka Toivonen

Kesto: 108 min.

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu yläasteelle ja lukioon.

Levittäjä: Nordisk Film Theatrical Distribution Oy

Oppimateriaalin teemoja: sotalapsi, hylätyksi tuleminen, syyllisyys, häpeä ikävä, juurettomuus

Genre: draama

TARINA

"Muistatko, äiti, kuinka sota alkoi. Muistatko vielä?"

9-vuotias Eero seisoo metsässä katsellen tähtitaivasta, josta äkkiä sataa pommeja. Maa ympärillä räjähtää. Eero alkaa juosta. Jostakin puiden takaa näkyy hätäntyneen äidin juokseva hahmo. Kirsti löytää poikansa ja sulkee tämän syliinsä, ei tahdo koskaan päästää irti.

Kuusikymmentä vuotta myöhemmin Eero seisoo äitinsä eteisessä. Tunnelma on jännittänyt, ja he ovat toisilleen etäisiä. Kitkerästi Kirsti toteaa muistavansa sodan, mutta hymyilee lämpimästi nähdessään kotiavustajansa Tuomaksen. Eero jää katselemaan heidän lähtöään ja vasta äidin kadotessa näköpiiristä kertoo saaneensa kutsun Signe Jönssonin hautajaisiin.

Eeron ääni kertoo hautajaismatkasta Ruotsiin. Nyt edessämme aukeavat Skånen

vehreät kukkulat ja näemme Eeron kävelevän vanhan maatalon pihaan. Hän astuu päärakennuksen ovesta sisään ja riisuu siivosti kenkensä, kuin hän odottaisi talon emännän, Signen, ilmestyvän milloin tahansa eteensä. Vaelletuaan hetken tyhjässä talossa Eero löytää valokuvan, jossa hän pikkupoikana seisoo kasvatusvanhempiansa välissä.

Pikku - Eeron kasvot muuttuvat eläviksi. Ne sädehtivät onnesta äidin pyörähdellessä tanssilattialla miehensä käsivarsilla. Muistot seuraavat toisiaan. Isän sotaan lähtö ja päivä, jolloin pappi tuo surusanoman isän kaatumisesta. Masentunut Kirsti lähettää Eeron Ruotsiin.

Äiti ja poika jättävät jäähyväiset satamassa, jossa Eero saa lapun kaulaansa. Kirsti nielee oman itkunsa yrittäessään lohduttaa Eeroa, joka luulee lähtevänsä lomamatkalle. "Me olemme aina yhdessä ajatuksissamme", sanoo Kirsti luvaten kaiken palautuvan pian ennalleen. Näin alkaa matka Arcturus -

laivalla, joka vie Eeron kauemmaksi ja kauemmaksi kotoa. Samalla kun Eeron silmin seuraamme pienten matkalaisten kohtaloita, huomaamme hänen pian istuvan junassa, jonka ikkunoista avautuvat Skånen vehreät tasangot.

Eero tapaa kasvatustutkimusvanhempansa, ystävällisen Hjalmarin ja vihamelisen Signen, joka marssii heti tienhensä. Hjalmar esittelee Eerolle tämän uuden kodin ja myös siellä asuvan halvaantuneen "isoisän". Signen veljentytär, Sivkin, pyöräilee innosta puhkuen paikalle, mutta yllättyy nähdessään Eeron olevan poika. Eero saa vuoteen keittiön nurkasta ja ymmärtää, ettei hän ole toivottu vieras.

Eerosta tulee talossa renki, jonka Signe pakottaa kouluun. Vihainen Eero karkaa heti ensimmäisenä koulupäivänään ja varastaa Signeltä rahaa matkustaakseen takaisin Suomeen. Mutta karkumatka epäonnistuu, ja Eeron paha mieli kasvaa hänen kohdatessaan tiellä Sivin. "Onko Signe uusi äitisi", tyttö kysyy mikä saa Eeron juoksemaan meren rantaan. Sieltä hän löytää pienen bunkkerin, jonka suojassa hän palaa äitinsä hellään syliin. Yöllä Hjalmar löytää Eeron nukkumasta bunkkerin kylmältä lattialta.

Seuraavana päivänä Signe vaatii Eeroa kirjoittamaan äidilleen halustaan päästä kotiin. Signekin on tehnyt päätöksensä ja pyytää Sotalapsikomiteaa noutamaan pojan. Molemmat pettyvät kuitenkin raskaasti komitean edustajan, Rouva Grävnsin, kertoessa Kirstin muuttaneen pois kodistaan. Lastenkoti Ruotsissa jää siis ainoaksi vaihtoehdoksi, ja Signeä painostetaan pitämään Eero.

Salakuuntelemalla Eero saa tietää äitinsä asuvan Helsingissä, jossa hän työskentelee saksalaisille. "Ole kiltti ja reipas poika", hän kirjoittaa Eerolle - kuin kaikki kotona olisi ennallaan. Silmissään Eero näkee nyt kaksi äitiä, joista kumpikaan ei häntä halua. Näin hän alkaa käydä hiljaista sotaa uudessa kodissaan, jossa tunnelma on tulehtunut ja täynnä mykkää surua.

Signe yrittää saada Hjalmarin näkemään kärsimyksensä. Syyt, joiden vuoksi hän ei kykene olemaan Eerolle varaäiti. Toisaalta Signeä myös ärsyttää Hjalmarin lämmin suhde poikaan, jota tämä tukee enemmän kuin omaa vaimoaan. Eero oppiikin pitämään humoristisesta kasvatustutkimustaan, entisestä merimiehestä, jonka seikkailut loppuivat hänen saappaidensa juututtua Signen multaan.

Eräänä päivänä Siv houkuttelee Eeron talon salaiseen huoneeseen, joka on kerran kuulunut pienelle tytölle. Äkkiä heidän takanaan seisoo raivostunut Signe. "Tämä ei ole sinun kotisi", hän huutaa Eerolle sivaltaen tätä kasvoille. Surullinen Eero pakenee kukkuloille, bunkkeriin äitinsä huomaan. Samaan aikaan Signe harhailee katuvaivana rannalla. Jokin hänen kasvoillaan pehmenee ja pian hän yrittää lähestyä lasta.

Signe järjestää Eerolle hienon joulun, jolloin tämä saa ensi kerran puhua äitinsä kanssa puhelimesta. Eero saa kuulla rauhan tulevan ja kotiinpaluunsa lähestyvän. Mutta kerran toiveet paremmasta kuolevat radion kertoessa Neuvostoliiton suurhyökkäyksestä Helsinkiin. Eero muistaa masentuneen äidin passiivisuuden ja lähtee pelastamaan tätä rakentamallaan lautalla. Hän on vähällä hukkaa.

"Miksi sinä et koskaan kertonut minulle mitään?", Kirsti tivaa Eerolta kuusikymmentä vuotta myöhemmin. Eero vastaa, ettei Kirsti ollut enää hänen äitinsä, ja vie vanhuksen takaisin päivään, jolloin hän saa käsiinsä äidiltään tulleen kirjeen. Siinä Kirsti tunnustaa kohdanneensa suuren rakkauden, saksalaisen sotilaan. Nyt hän haluaa muuttaa tämän kotimaahan ja pyytää Signeä ottamaan pojan omakseen. Signe sulkee murtuneen lapsen syliinsä.

Signe vie Eeron hautausmaalle. Siellä hän kertoo pienen tyttärensä hukkuneen muutama vuosi aikaisemmin. "Jumala ei vain ota vaan hän myös antaa", Signe sanoo lempeästi ja valo syttyy hänen silmiinsä nyt ensi kertaa. Hän sai kohdata Eeron, jonka hän myös aikoo pitää luonaan.

Signe huomaa rakastavansa lasta, joka saa nyt hänestä uuden äidin. Eero on onnellinen.

Kun sota Suomessa päättyy, Signe lupaa etteivät he koskaan eroa toisistaan. Mutta eräänä päivänä Kirstiltä tulee kuitenkin kirje, jossa tämä vaatii Eeroa palaamaan kotiin.

Rouva Grävnsä saapuu noutamaan Eeroa. Kun on hyvästijätön aika, Signe ei kykene kohtaamaan tuskaansa vaan päästää pojan sanoitta luotaan. Pihalla Eeron jalat eivät enää kannaa, ja Hjalmar joutuu kantamaan hänet autoon. "Mamma Signe, mamma Signe!", Eero huutaa mikä saa Signen murtumaan. Hän ryntää ulos talosta ja juoksee itkien auton perässä lyhyistyen lopulta maahan.

Eero palaa Suomeen. Kun Kirsti yrittää halata lastaan, hän huomaa pojan kovettuneen. Sitkeästi hän pyörittää yhteisen elämän alkuun. Eräänä päivänä postiljooni tuo Kirstille kirjeen. Nähdessään lähettäjän olevan Signe Eero antaa kirjeen miehelle takaisin.

On jälleen 2000-luku. Eero päättää kertomuksensa ottamalla esiin kaksi kirjettä, jotka hän sanoo saaneensa hautajaiskutsun mukana. Juuri nämä kirjeet Eero oli lapsena palauttanut. Vielä kerran palaamme Skåneen, jossa aikuinen Eero seisoo Signen haudalla kirjettä lukemassa. Kuulemme Signen lempeän äänen pyytävän anteeksi sitä, ettei Eero koskaan saanut tietää totuutta äidistään. Kirstin päätös viedä Eero hänen luotaan oli musertanut hänet eikä hän edes uskonut Kirstin rakastavan lastaan. Silmissään Eero näkee Signen seisovan edessään ja antaa tälle anteeksi.

Kirsti saa lukea oman kirjeensä. Nyt kuulemme hänen nuoren äänensä kertovan syvästä katumuksesta ja syyllisyyden taakasta. Kuinka hän edes saattoi ajatella luopuvansa lapsestaan, jota hän rakasti enemmän kuin mitään muuta maailmassa? Vanhan Kirstin silmät kostuvat Eeron koskettaessa varovasti hänen kättään.

Eero lähtee äitinsä luota. On ilta, ja taivaalla tuikkivat tähdet. Hän katsoo hymyillen taivasta pyyhkien silmäkulmastaan kyyneleet.

Loppu

KÄSIKIRJOITUSTYÖ KUIN PITKÄ MATKA

Muistan, kun kolme vuotta sitten, syksyllä 2002, tapasin ohjaaja Klaus Härön ja tuottaja Ilkka Matilan ensimmäistä kertaa. Istuimme Suomen elokuva-arkistossa katsomassa sotalapsista kertovaa arkistofilmiä, jossa isänmaallisen torvimusiikin säestyksellä kuvattiin lasten lähtöä Ruotsiin. Mieleen syöpyi erityisesti eräs nuori äiti, joka urhoollisesti ojentaa pienen lapsensa vieraan naisen syliin. Juna on lähdössä eikä mikään voi enää estää heidän eroamistaan. Vielä kerran äiti ehtii koskettaa lastaan.

Katselin syrjäsilmin ympärilleni. Tunnelma tuossa pimeässä huoneessa oli intensiivinen ja latautunut. Nyt jälkikäteen uskon, että käsikirjoitusprosessi alkoi jo tuosta hetkestä. Näkemämme herätti meissä voimakkaita tunteita ja toisaalta myös uteliaisuutemme. Mitä tapahtuu, kun pieni ihminen saa lapun kaulaansa eikä hänelle kerrota mitään tulevasta?

Käsikirjoitustyö tuntui haasteelliselta matkalta, jolle lähteminen ei minua eikä toista käsikirjoittajaa, Jimmy Karlssonia, kuitenkaan pelottanut. Käytettävissämme meillä oli Heikki Hietamiehen samanniminen romaani sekä Veikko Aaltosen kirjoittama ensimmäinen versio, joiden pohjalta lähdimme hahmottamaan omaa tarinaamme. Saimme vapaat kädet. Lisäksi takanamme oli vahva tukiverkko; Ilkka Matila ja Klaus Härö, jonka kanssa teimme läheistä yhteistyötä. "Kyllä tästä kuulkaa vielä elokuva tulee", tapasi Klaus sanoa tapaamisemme päätteeksi. Ilman hänen apuaan ja kannustustaan ei elokuvan tarina olisi muotoutunut sellaiseksi kuin se tänään valkokankaalla on.

Joku on sanonut viisaasti, ettei aika ole ihmisen vihollinen vaan hänen apurinsa, joka tulee häntä vastaan.

Ehkä tärkein "sanansaattajamme" on ollut juuri aika. Käsikirjoitustyöhön meni kokonaiset kaksi vuotta, joiden aikana tarina sai kypsyä kaikessa rauhassa. Aivan ensimmäiseksi oli tehtävä kuitenkin taustatutkimusta mikä koostui tutkimusten, tieteellisten raporttien ja romaanien lukemisesta - sekä luonnollisesti useista entisten sotalasten haastatteluiden. Ideat alkoivat syntyä, ja työhuoneen seinät täyttyä

sadoista pienistä muistilappusista, joissa Eero alkoi tehdä matkaansa Skåneen.

Jännittävyttä työhömmä toi se, että olemme Jimmyn kanssa aviopari. Päätimme tehdä kaiken yhdessä työn alusta loppuun asti. Niinpä tekstinkäsittelylaitteiston äärellä istui suomalais-ruotsalainen parivaljakko, joka hioi yhdessä jokaisen repliikin ja selostustekstin. "Mitä siitä tulee?", ovat monet ihmetelleet. Luonnollisesti toisinaan Suomi-Ruotsi-maotteluita ja tunteen leiskuntaa. Mutta suuremmaksi osaksi työ sujui rauhaisissa tunnelmissa. Näin meillä oli mahdollisuus syventää varsinkin nais- ja miesnäkökulmia sekä eläytyä työhön kahden persoonan tuomilla näkökannoilla ja ideoilla, ilolla ja tuskalla. Kirjoittamiseen päästyämme alkoi vahva eläytymisen aika - etsikkoaika.

JUURETTOMUUS JA ULKOPUOLISUUS

Käsitteittäjän tärkein kysymys itselleen on, mitä hän haluaa tarinallaan kertoa. Meidän lähtökohtanamme oli kertoa pienestä pojasta, joka menettää äitinsä kaksi kertaa. Hän oppii ettei ole rakkauden arvoinen.

Kun elokuvan lopussa Eero ja Signe eroavat toisistaan, Eero jättää lapsuutensa. Hänen kääntyessään ovelle emme näe enää luottavaista lasta vaan sotilaan pienoiskoossa. Näin hänestä tulee koditon, ei kenenkään poika, joka ottaa elämänsä langat omiin käsiin. Vaikka Eero katkaiseekin emotionaaliset siteensä aikuisiin ja elää siten kuin Skånen aikaa ei olisi koskaan ollutkaan, hän juuttuu tietämättään "Signen multaan" - Hjalmarin lailla. Jotakin heissä molemmissa jää kesken. Hjalmar toteuttaa elämässään kaavaa "tehdään niin kuin on papereissa lukee". Eero jää taas juurettomaksi ja kokee olevansa irrallinen koko muusta maailmasta.

Skånen vehreät kummut, maiseman avaruus ja karuus, kuvastavat pienen ihmisen yksinäisyyttä. Näemme Eeron kasvot bunkkerin kapeasta ikkunaluukusta. Vähän kauempana mylvii rauhaton meri. Jossakin ulottumattomissa on äidin syli. Mutta Eero ei voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun vaan jää kuin sen ulkopuolelle - tyhjiin tilaan, aikuisten tarpeiden ohjailemaksi. Äitinsä elämästä hän ei saa tietää mitään.

Monet entisistä sotilapsista kertoivat meille olleensa täysin epätietoisia heidän ympärillään tapahtuneista asioista. Aikuiset ajattelivat, että lasta ei pitäisi kuormittaa elämän ikävillä tosiasioilla. Lapsi alkaisi vain turhaan huolehtimaan ja "mitä se edes asioista tajuaisi", ymmärtämätön lapsi? Mutta tällä tavoin lapsen on täytynyt kokea valtavaa turvattomuutta. Ehkä myöhemmin hänen on ollut vaikea kokea hallitsevansa elämäänsä, jonka pohja voi pettää milloin tahansa. Miten valheen voi erottaa todesta?

KYSYMYKSIÄ

- Talvi- ja jatkosodan aikana siirrettiin Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan kaikkiaan 80.000 lasta. Suhteessa väkilukuun sotilasten määrä on lastensiirtojen maailmanennätys. Oliko lastensiirto sinusta hyvä ratkaisu vai olisiko voitu toimia toisin? Oliko mielestäsi kyseessä lapsen paras?

- Ulkopuolisuuden ja juurettomuuden tunteet ovat läsnä monien sotilasten tarinoissa. Pohdi, millä muulla tavoin lastensiirto on saattanut heihin vaikuttaa?

- Elokuvassa Eero saa lapun kaulaansa eikä hänelle tämän jälkeen kerrota tuskin mitään tulevasta. Pohdi, miten tämä vaikuttaa hänen suhtautumiseensa itseensä ja aikuisiin? Mitä seurauksia tällä voisi olla hänen myöhempään elämäänsä? Miksi Kirsti ei halua kertoa Eerolle elämäntilanteestaan mitään? Voitko ymmärtää häntä? Millä tavoin Signe ja Hjalmar olisivat voineet auttaa Eeroa tilanteessa? Toimivatko he oikein noudattaessaan äidin tahtoa vaieta Kirstin asioista?

- Eero joutuu eroamaan äidistään kaksi kertaa. Pohdi eroamistilanteita. Kumpi niistä on hänelle se vaikein myöhemmän elämän kannalta? Mitä Eerossa tapahtuu hänen lähtiessään Signen luota?

- Skånen maisemat kuvaavat myös Eeron sielunmaisemaa. Pohdi vehreitä ja jylyhiä kukkuloita, aavaa merta sekä bunkkeria. Mitä ne voisivat symbolisoida? Eeron Suomen koti ja Skånen koti eroavat visuaalisesti melko paljon toisistaan. Mitä ne voisivat kertoa Eeron elämästä?

SYYLLISYYS JA HÄPEÄ

Koska Eerolle ei kerrota mitään hänen ympärillään tapahtuvista asioista, hänen on otettava käyttöönsä harkintakykynsä ja vilkas mielikuvituksensa. Käsikirjoitus alkoi syventyä ja nyt pohdimme hänen ymmärtämäänsä todellisuutta. Mitä hän näkee äideissään, Kirstissä ja Signessä ja keitä he ovat todellisuudessa? Toisaalta oli kysyttävä myös, mitä nämä naiset saavat kokea itsessään. Olimme tulleet työn haastavimpaan vaiheeseen.

Henkilökohtaisesti minulle tämä oli työn kipein vaihe, sillä kirjoittamisemme aikana saimme perheenlisäystä. Kahden pienen pojan äitinä ei ollut aivan tuskatonta pohtia lapsen menettämistä ja myös, mikä voisi saada äidin hylkäämään lapsensa. Missä kulkee rakkauden ja vihan välinen raja, missä ihmisen omat rajat?

Elokuvan naiset käyvät hiljaista sotaansa pikku-Eeron lailla. Kun Signe on lyönyt Eeroa, hänen käteensä jää kuolleen tyttären nukke, muistutus hänen todellisesta tuskastaan. Pian näemme Signen seisovan tuulisella rannalla, yhtä yksinäisenä ja hylättynä kuin bunkkerissaan värjöttelevä Eero. Hjalmar ei kykene kohtaamaan hänen suruaan vaan vaatii vaimoltaan kohtuuttomia. Kuinka lapsensa kuolemasta itseään syyttävä Signe voisi sovittaa "tekonsa" uuden äitiyden myötä?

"Äideistä parhain" kertoo myös häpeästä ja syyllisyydestä, joka luo välimatkaa ihmisten välille. Häpeän tunne estää Kirstiä puhumasta sodan tuomista seurauksista lapsensa kanssa.

Ulkoisesti hän yrittää olla tälle kovasti äitiä, mutta pysyy etäisenä ja puolinaisena tukahduttaen itsessään olevan naiseuden - muistot pakahduttavasta intohimosta. Eero taas muistaa kyvyttömyytensä pitää äidistään huolta. Hän rikkoi isälleen antaman lupauksen ja joutui kuin rangaistukseksi lähtemään äitinsä luota.

Ehkä raskain häpeän tunne liittyy kuitenkin hylätyksi tulemisen tunteeseen. Eero kokee, ettei hän ole rakkauden arvoinen eikä hänessä voi olla mitään hyvää.

KYSYMYKSIÄ

- Pohdi Signen vihamielisyyttä Eeroa kohtaan. Miksi hän ei kykene hyväksymään poikaa? Voitko nähdä myös hänet uhrina ja ymmärtää häntä? Pohdi myös Kirstin uutta rakkautta ja hänen suunnitelmiaan muuttaa Saksaan. Onko hänen menettelynsä yksinomaan tuomittavaa vai voitko nähdä hänen menettelynsä sodan valossa? Miten se vaikuttaa Eeroon?

- Myös elokuvan naisten voidaan tulkita käyvän omaa sotaansa pikku-Eeron lailla. Kuvaile heidän vaikeuksiaan ja kykyään työstää niitä? Kuka roolihenkilöistä kehittyi tarinassa eniten, kuka vähiten? Kuka aikuisista kantaa suurimman vastuun?

- Syyllisyys ja häpeä ovat elokuvan teemoja. Millä tavoin ne ilmenevät roolihahmojen elämässä? Jos kirjoittaisit elokuvan Eeron aikuisvuosista, millaiseksi hänen elämänsä kuvittelisit? Pohdi myös Signen ja Kirstin kohtaloita.

- Millä tavoin syyllisyys ja häpeä eroavat toisistaan, kummasta on helpompi puhua? Häpeän tunne on raskas, sillä se koskettaa ihmisen identiteettiä ja kokemusta itsestään. Keskustele, miten se saattaa vaikuttaa ihmisen elämään ja miten siitä voisi vapautua?

ANTEEKSIANTO JA SOVITUS

Vaikka "Äideistä parhain" on traaginen tarina, halusimme valaa kertomuksellamme myös toivoa. Koskaan ei ole liian myöhäistä antaa anteeksi ja sovittaa.

Uskon, että sovittaessaan ihminen voi antaa itselleen uuden mahdollisuuden. Kohdatessaan vanhan äitinsä Eero kohtaa lopulta myös itsensä, syvimmät haavansa mikä vaatii häneltä valtavaa rohkeutta. Nyt hän katsoo vihaansa silmästä silmään ja löytää sen pohjalta tukahdutettua surua - sekä syvää, jäytävää kaipuuta.

Kirjoittaessamme pohdimme paljon käsitettä "kaipuu", ja miten se vaikuttaa elämäämme. Kaikilla ihmisillä on varmasti oma kaipuunsa, jonkinlainen alkuvoima, joka ohjailee heidän elämänsä, olipa kyseessä sitten

ihmissuhteet, työelämä, elämänvalinnat tai vaikkapa suhtautuminen kriiseihin. Eeron kaipuu on niin syvä, että hän paradoksaalisesti suojelee itseään siltä. "Jotenkin minusta tuntuu siltä, että meistä jokin osa jäi sinne Skåneen", Eero sanoo vanhalle äidilleen. Vaikka Eero on tukahduttanut muistonsa Skånesta, hän ymmärtää juuttuneensa sinne.

Elokuvan lopussa näemme unenomaisen välähdyksen Kirstin kaipuusta. Tämän mystisyys kuvastaa Eeron käsitystä äidistään, joka on tämän silmissä petturi ja valehtelija, rakkaudeton nainen. Eero ei ole kuitenkaan nähnyt äidistään kuin pienen osan. Vielä vanhanakin miehenä Eerolla on mahdollisuus tutustua Kirstiin ja oivaltaa tämän rakastaneen itseään mikä voi myös mullistaa hänen minäkuvansa. Enää hänen maailmaansa ei hallitse lapsuusaikaiset tulkinnat ja käsitykset. Enää ison miehen sisimmässä ei huuda pienen pojan ääni.

Ehkä sovitus on mahdollinen vasta ymmärtäessämme olevamme ihmisinä vaillinaisia. Vaikka meissä on niin paljon mahdollisuuksia, näkyvissä voi kuitenkin olla vain murto-osa. Siksi sekä itseään että toista ihmistä kohtaan on helpompi olla vähän armollisempi. Näin elämää on vähän helpompi elää.

Eeron elämä muotoutuu kertomukseksi, jossa on alku ja loppu. Vaikka hän joutuikin kärsimään lapsuudessaan paljon, kokemukset ovat kuuluneet juuri *hänen* elämäänsä. Kukaan ei vie Eerolta hänen kokemuksiaan ja muistojaan pois. Näin hän voi vapautua uhrin asemasta ja löytää elämälleen merkityksen.

KYSYMYKSIÄ

- Voitko antaa anteeksi ja sovittaa, jos olet tullut epäoikeudenmukaisesti ja kaltoin kohdelluksi? Onko sinusta hyvä asia, että Eero antaa äideilleen anteeksi vai lankeaako heidän syyllisyytensä tällä tavoin Eeron kannettavaksi? Onko elämässä olemassa asioita, joita ei voi antaa anteeksi?

- Jos annat toiselle anteeksi, katselet häntä usein uudessa valossa. Ehkä huomaat hänen muistuttavan enemmän itseäsi kuin luulitkaan. Mitä tunteita sinussa vapautuu? Mikä anteeksiannossa on parasta, mikä ristiriitaisinta ja vaikeinta? Mieti omia kokemuksiasi ja kerro niistä. Miksi anteeksiianto vaatii ihmiseltä?

- Joku on vanhemmilleen katkera siitä, että ei saa kaikkea tarvitsemaansa. Toinen on vihainen siitä, että nämä eivät ole kieltäneet häneltä mitään. Kummalla on enemmän anteeksiannettavaa?

ELOKUVA KERTOO JOTAKIN MEISTÄ JOKAISESTA

Vaikka elokuva kertoo erään sotalapsen tarinan, se koskettaa myös nykyistä aikaamme. Tänäänkin lapsi joutuu usein vaikeisiin erotilanteisiin vanhempien muuttaessa erilleen tai perustaessaan uusperheitä. Tällöin pohditaan oikeita ratkaisuja lapsen kannalta. Tällaisissa tilanteissa lapsi kokee helposti tullessa hylätyksi ja ulkopuoliseksi, hänen on sopeuduttava aikuisten tunteisiin ja tarpeisiin.

Moni katsojista saattaa tunnistaa itsessään myös juurettomuuden ja ulkopuolisuuden tunteen. Elämä on saattanut olla raskasta lapsuudenkodissa vaiettujen asioiden tähden, ei ole ollut lupaa tuntea eikä puhua. Vaikka sodasta on kulunut aikaa ja elinolosuhteet tänään täysin erilaiset, ihminen on pohjimmiltaan varmasti samanlainen. Vanhemmuuskin on varmasti syvimmältä olemukseltaan samankaltaista. Tänäkään päivänä ei monikaan vanhemmista toivoisi olevansa lapselleen etäinen - mitä vastaan joudumme silti jatkuvasti kamppailemaan. Yhteiskunnan tuomat vaatimukset, kiire ja stressi kuluttavat voimavarojamme ja estävät meitä olemaan lapsellemme läsnä. Aina on käytävä lävitse myös oma yksityinen tiensä ja kehityksensä.

KYSYMYKSIÄ

- Vaikka elokuva kertoo sotalapsen tarinan, viestittää se myös jotakin nykyajasta. Pohdi, mitä.

- Mieti naisen nykyisiä rooleja. Määritelläänkö mielestäsi häntä enemmän kunnollisuuden ja hyvyyden käsitteillä kuin miestä? Hallitseeko naista ihannekuva äitiydestä?

FAKTA SOTALAPSISTA

Kaikkiaan talvi- ja jatkosodan aikana siirrettiin Ruotsiin yli 70 000 lasta. Tanskaan ja Norjaan lähti noin 10 000 lasta. Ensimmäiset sotalapset lähetettiin Tukholmaan 15.12.1939 Arcturus -laivalla. Pian siirryttiin junakuljetuksiin Haaparannan kautta, koska venäläiset sukellusveneet hallitsivat merta.

Suurin osa Suomesta lähteneistä lapsista oli kotoisin Helsingistä, Viipurista ja muista suurista kaupungeista. Aluksi kriteerit heidän lähettämiseen olivat tiukat (invalidien, kaatuneiden, jälleenrakennustöihin palanneiden ja ansiotyössä olevien äitien lapset ym.) Myöhemmin lähes kuka tahansa alle 13-vuotias pääsi mukaan. Ruotsiin jäi pysyvästi noin 15 000 lasta ja Tanskaan puolisen tuhatta.

Oppimateriaalin on tehnyt
käsikirjoittaja Kirsi Vikman.

Oppimateriaalin on tuottanut
Anna-Liisa Puura-Castrén Koulukinosta.